

Pelgrim met God

Vergelijkbare bijbelstudies van Uitgeverij Boekencentrum:

Aart Brons, Michael Mulder & Wilma Wolswinkel: *Hoezo Israël? Gespreksstof voor bijbelkringen*

Pieter L. de Jong: *Jezus en de mensen met geld. Bijbelstudies over bezit en rijkdom*

René van Loon: *Hoogtepunten in het Heilige Land. Bijbelstudies over plaatsen in Israël*

Aarjan Markus: *Heel het leven. 10 regels voor discipelschap*

Henk Mijnders: *Struikelen over God. Bijbelstudies over Jakob*

Stefan Paas & Gert-Jan Roest: *Komedie in vier bedrijven. Bijbelstudies over Jona*

Stefan Paas, Gert-Jan Roest & Siebrand Wierda: *Geloven in de marge. De eerste brief aan Korinte*

Stefan Paas, Gert-Jan Roest & Siebrand Wierda: *Eten met Jezus. Bijbelstudies over maaltijden in Lucas*

Stefan Paas & Siebrand Wierda: *Ontworteld. Bijbelstudies over Daniël 1-6*

Stefan Paas & Siebrand Wierda: *Zinvol leven. Prediker*

Bernhard Reitsma: *Onvoorstelbaar. Bijbelstudies over de gelijkenissen van Jezus*

Bernhard Reitsma: *Adembenemend. Nieuwe bijbelstudies over de gelijkenissen van Jezus*

André F. Troost: *Kom tot rust. Het bijbelboek Hebrreeën: medicijn tegen keuzestress*

H.J. van der Veen: *In Zijn spoor. Bijbelstudies over discipelschap*

H.J. van der Veen: *In gesprek. Bijbelstudies over ontmoetingen met Jezus*

Pelgrim met God

Vertrouwen en volgen – in het spoor van Abraham

Arjan Markus

Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk Forest Stewardship Council' (FSC)' draagt. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

www.uitgeverijboekencentrum.nl

ISBN 978 90 239 7070 5

NUR 707

Ontwerp omslag: Flashworks

Lay-out en dtp binnenwerk: Gerard de Groot

© 2016 Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Inleiding	7
1. Je leven een geschiedenis met God	9
2. Vader van alle (niet zo) gelovigen	19
3. Bedrijfsvoering richting Gods toekomst	28
4. De tiende koning	37
5. Geduld met God	46
6. Lachen om Gods belofte	54
7. De alledaagsheid van God	62
8. Rechtvaardiger dan God	70
9. Is God te ver gegaan?	80
10. Aandeelhouder van Gods toekomst	87
11. Gods leiding	95
12. Nu ben jij aan zet	103

Inleiding

Geloven is nog niet altijd zo gemakkelijk. In elk geval is het in het geheel niet vanzelfsprekend, zeker niet in onze tijd. Geloven is een risicovolle reis met hoogtepunten én dieptepunten. Het kan een reis zijn met zonnige perioden als op een vrolijke zomerdag, maar ook gewoon een barre tocht. Het is een pelgrimsreis met God.

In het bijbelboek Hebrreeën wordt de levensreis van Abraham en Sara gezien als een model van de pelgrimsreis die je als gelovige aflegt. Voor de schrijver van Hebrreeën zijn zij vooral voorbeelden van geloof, ondanks alles. In Genesis, het bijbelboek waarin hun levensgeschiedenis wordt verhaald, zijn inderdaad veel voorbeelden van groot geloof te vinden. Abraham en Sara, de vader en moeder van alle gelovigen. Het mooie echter van de hoofdstukken uit Genesis die over hen gaan, is dat Abraham en Sara als heel gewone mensen worden beschreven – met al hun twijfels en soms met enorm ongelooft. Abraham en Sara, de vader en moeder van alle niet zo gelovigen.

Geloven blijkt een zaak te zijn van veel geduld. God moet heel veel geduld hebben met Abraham en Sara. Ze zijn soms wel heel halsstarrig in hun ongelooft en in hun gebrek aan vertrouwen. Op hun beurt moeten zij veel geduld hebben met God, want van de meeste dingen die God zegt en belooft, is vaak weinig of niets te zien. Toch blijven zij pelgrims met God. Voor hedendaagse pelgrims is het bemoedigend om een tijdje met Abraham en Sara mee te reizen. Dat is wat we in dit boek doen. Ik nodig de lezers uit om mee te reizen.

Bij mijn bezig-zijn met de geschiedenissen van Abraham en Sara heb ik gebruik gemaakt van allerlei boeken met ach-

tergrondinformatie en verklaringen. Veel heb ik gehad aan het bijbelcommentaar van Walter Brueggemann (*Genesis*, Atlanta 1982) en het boek *Verklaring van de Hebreeuwse Bijbel. Genesis 1:1-25:11* van H. Jagersma (Nijkerk 1995).

Niet alle hoofdstukken over Abraham en Sara uit Genesis kunnen aan de orde komen, maar de meeste passeren in dit boek de revue. Daarbij komen thema's aan de orde als: gehoorzamen, vertrouwen op Gods belofte, ongelof, rouwen, partnerkeuze en Gods leiding zoeken. Thema's die in het alledaagse leven een rol spelen.

Alle lezers van dit boek wens ik een goede pelgrimstocht. Ik hoop dat de geschiedenissen van Abraham en Sara hen inspireren om reizigers te zijn met God, op weg naar de toekomst die Hij belooft.

Rotterdam-Delfshaven, juni 2016

1. Je leven een geschiedenis met God

Genesis 11:27-12:9

Weggaan uit alles wat je kent en alles waar je je veilig bij voelt, weg waar je thuishoort, dat doe je niet. Zeker niet in de wereld van Abram. Bij je familie vandaan betekent je sociale zekerheid en je veiligheid compleet opgeven, je carrière en toekomstperspectief opgeven. Bovendien is het ook nog eens tegen alle waarden en normen van Abrams cultuur in. Ongewenst gedrag.

Maar Abram doet het wel. Waarom? Omdat hij een stem hoort. Hij luistert naar een stem en dan begint er een heel nieuwe geschiedenis. Het is een fascinerend verhaal. Zou jij zoiets doen, als je een stem hoorde? Er klinken zo veel stemmen. Hoe weet je of een stem een goede stem is?

Gods stem zet een geschiedenis in gang

De verteller van Genesis zegt dat Abram de stem van God hoort. Die stem klinkt telkens in de eerste hoofdstukken van Genesis. Gods stem zet daar iedere keer een geschiedenis in gang. Genesis begint er al op de eerste bladzijde mee. In de donkere chaos van woestheid en doodsheid klinkt een stem: 'Er zij licht!' Gods stem scheidt donker van licht, Gods stem brengt orde, Gods stem zorgt ervoor dat er in de chaos een geschiedenis begint. 'Dit is de geschiedenis van hemel en aarde' (Genesis 2:4) staat er dan.

Gods stem begint ook een geschiedenis met mensen. Mensen die er een chaos van maken. Maar God laat zijn stem telkens weer klinken om mensen uit de chaos te roepen. Hij roept mensen bij hun naam: 'Adam, waar ben je?', 'Kaïn, waar is je broer?', 'Noach, bouw een ark!' Abram hoort die stem ook: 'Abram, ga

weg, laat je leven los, Ik wil een geschiedenis met je beginnen, een geschiedenis van jou en Mij. Van jouw nakomelingen en Mij.'

Abram had al een geschiedenis

Alleen had Abram al een geschiedenis. Dat kun je lezen in Genesis 11:27: 'Dit is de geschiedenis van Terach en zijn nakomelingen. Terach verwekte Abram, Nachor en Haran.' Abram trouwde met Sarai. Abram was de oudste zoon in zijn gezin, dat gaf een vooraanstaande positie. Misschien was hij maatschappelijk ook best geslaagd en had hij een succesvol leven. Behalve dan dat hij en zijn vrouw geen kinderen kregen. Sarai was onvruchtbaar.

In het oude Midden-Oosten betekende geen kinderen hebben dat je geen toekomstperspectief hebt. (Daar komen we in dit boek nog wel op terug.) Wat betreft de toekomst was Abrams leven dus geen succes.

Dat is de geschiedenis van Abram. Daarvan moet je zeggen: het is een geschiedenis zonder God. Maar dan klinkt Gods stem. Hoe oud zou Abram zijn geweest toen hij die stem hoorde? De verteller zegt dat Abram 75 was toen hij vertrok uit Charan. Je weet niet of hij dat letterlijk heeft bedoeld; soms geeft een verteller met getallen iets anders aan, bijvoorbeeld dat het om een volle periode gaat. Abram had al een volle periode achter zich, een hele geschiedenis.

Misschien was Abram in letterlijke zin ergens in de twintig of dertig, of was hij een veertiger of een vijftiger. Misschien was hij ook echt in de zeventig. Dat is voor ons niet te achterhalen, het maakt ook niet uit. Je kunt op elke leeftijd Gods stem horen. Ook als je al een hele geschiedenis achter je hebt zonder God.

Iedereen heeft een geschiedenis. Misschien ben je zelf ergens in de twintig of dertig. Je hebt je ouderlijk huis verlaten, een opleiding gevolgd, je hebt je in de stad gevestigd of je bent in het dorp blijven wonen waar je geboren bent. Je volgt een opleiding of je hebt een baan. Je hebt geen partner, al dan niet omdat je daar zelf voor koos, of je hebt een gezin. Je bent gezond, of je bent het juist niet. Misschien gaat het eigenlijk allemaal wel goed.

Je hebt een goede carrière, daar heb je je helemaal in gestort. Het sleept je helemaal mee. Dat is jouw geschiedenis.

Misschien ben je een vijftiger, al jaren getrouwd, of nooit getrouwd. Misschien is er wel sprake van een gebroken relatie. Een baan of niet, een huis, een goed leven of een leven vol zorgen. Dat is jouw geschiedenis.

Als je in de zeventig bent, ligt het nog weer anders. Dan ben je op een punt aangekomen dat je nog weleens even terugblijkt op je leven. Is het goed gegaan, heb ik het goed gedaan? Je hebt een hele geschiedenis achter de rug.

We hebben zo allemaal onze eigen geschiedenis. Misschien niet zo'n heel fraaie geschiedenis. Misschien ook wel helemaal zoals het hoort volgens je omgeving. Maar de vraag is of het een geschiedenis is met God.

Geschiedenis met God?

Je leven is niet zonder meer een geschiedenis met God als je religieus bent of als je een kerkmens bent. Abram kwam ook uit een religieuze omgeving. Verschillende namen van Abrams familieleden lijken erop te duiden dat zij verbonden waren met de maancultus die in Mesopotamië belangrijk was.¹ De maangod was Sin en de hoofdtempels voor zijn verering stonden in Ur en Charan, de steden waar Abram met zijn familie in de buurt woonde. De god Sin was de hoofdgod, de schepper van alles. Ook de god van de wijsheid. Voor nomadenstammen, zoals Abrams familie, was hij heel belangrijk. De maangod was hun gids, die oriëntatie bood op hun reizen, en hun beschermer in de nacht.

Abram was ongetwijfeld een diep religieus mens, maar zijn geschiedenis was er niet een met God. Je geschiedenis wordt pas een geschiedenis met God als Gods stem klinkt en je aan die stem gehoor geeft. Het begint met de stem van God.

---

¹ De naam Terah kan worden afgeleid van het woord voor Maan. Sarai en Micah (11:29), de nicht en schoonzus van Abram, hebben namen die ook gedragen worden door de vrouw (Saratu) en de dochter (Malkutu) van de maangod Sin. Zie het commentaar van Gordon J. Wenham, *Genesis 1-15, Word Biblical Commentary* (Waco 1987), pp. 252, 273.

Hoe herken je de stem van God?

Hoe herken je de stem van God? Er klinken zo veel stemmen. Er zijn allerlei ingevingen en gedachten die om verandering vragen of onrust brengen. Wie zegt je of zoiets van God komt? Dat soort ingevingen, die zeggen dat het misschien wel helemaal anders moet, zijn soms verbonden met een bepaalde periode in je leven. Het soort vragen van de categorie: 'Is dit nu alles?'

Als je jong bent, heet dat een 'dertigersdip' en als je daar eigenlijk te jong voor bent, is het een *quarterlife crisis*. Soms leidt het tot onverwachte en verstrekkende beslissingen als je aan zo'n stem gehoor geeft. Als je wat ouder bent, dan zeggen mensen dat je een midlifecrisis hebt. Was wat Abram meemaakte ook zoiets?

Nu is de verteller van Genesis 12 heel uitgesproken over de stem die Abram hoort. Hij zegt dat het de stem van de HEER is en vermeldt dan expliciet wat God zegt. Als je het kort samenvat dan zegt God drie dingen (vers 1-3):

1. Geef alles op en vertrouw op Mij
2. Ik zal je zegenen
3. Je zult een bron van zegen zijn voor anderen

Als je breder kijkt naar de Bijbel, dan zou je wel kunnen stellen dat deze drie dingen heel kenmerkend zijn voor de stem van God. Het zijn de drie dingen waaraan je de stem van God kunt herkennen in je leven. Laten we nog eens nauwkeurig kijken naar elk van die drie.

1. Geef alles op en vertrouw op Mij

Het eerste wat de stem zegt, is: 'Geef alles op en vertrouw op Mij.'

Geloven wordt vandaag de dag vooral verbonden met het hebben van een goed gevoel, met steun en veiligheid. Het hoort bij een comfortabel leven. Dat is begrijpelijk, want geloof kan ook steun bieden of een goed gevoel geven.

Alleen is dat echt niet het meest basale van geloven. Als dat het hele verhaal was van de stem van God, zou het lastig zijn

om die stem te onderscheiden van wishful thinking. Gods stem zou dan als twee druppels water lijken op de stem van wat je zelf graag wilt. De vraag komt dan al snel op of het idee van Gods stem geen projectie is.

Geloven is echter ten diepste dat je ontheemd wordt. Dat geeft vaak geen goed gevoel, maar vraagt vertrouwen te midden van onzekerheid, alsof je geblinddoekt aan de hand van iemand anders loopt, zonder te weten waarheen. Het sluit lang niet altijd aan bij wat je zelf graag wilt en lijkt dan ook niet op wishful thinking. Geloven is een reis met risico's. 'Geef alles op en vertrouw op Mij,' zegt God.

Wat moet Abram opgeven? Zijn woonomgeving, zijn familie en zijn naaste verwanten. Zijn religie van de maangod die oriëntatie bood voor het leven en wijsheid voor beslissingen. Wij zouden vandaag zeggen: hij moet zijn eigen zekerheid opgeven, zijn zelfredzaamheid, alles waarmee hij het leven voor een groot deel zelf kon maken. Maar ook zijn vertrouwen op allerlei zaken waar hij zijn beslissingen op baseerde. De zaken waar hij zijn levensoriëntatie van liet afhangen. God vraagt om dat alles in te ruilen voor een leven in vertrouwen op God.

Dat vraagt God ook van jou en mij. Ik denk dat dat juist voor ons heel moeilijk is. Wij leven in een cultuur die heilig gelooft in maakbaarheid. Wij hebben geen maangod die ons de weg wijst of adviezen geeft. Wij zoeken het zelf wel uit en anders zijn er nog wel financiële adviseurs of medische of andere adviseurs op wie we stellig vertrouwen. Het leven is maakbaar.

Is het niet zo dat wij geloven vaak aanpassen bij dat idee van maakbaarheid en het idee dat we dingen zelf kunnen en moeten organiseren? Ik merk bij veel dingen dat mijn eigen grondhouding is dat ik van alles probeer te regelen en na afloop vraag ik daar dan Gods zegen over. Dat is waarschijnlijk wel herkenbaar. Behalve als je vastloopt, dan heb je Gods hulp eerder nodig, maar verder kun je het af met zijn zegen. En met 'zegen' bedoelen we dan Gods instemming en de garantie dat onze onderneming slaagt.

Nu is Gods voorstel aan ons om dat om te keren. Niet eerst onze plannen en dan Gods instemming, maar eerst Gods plannen en dan onze instemming. Ga weg uit je levensstijl van zelfredzaamheid en maakbaarheid en ga op weg naar het land dat Ik je wijzen zal.

Je laat datgene los waar je op vertrouwt, je vertrouwt je toe aan God. Waar loopt dat op uit? Dat weet je niet. Je gaat op reis naar het land dat God zal wijzen. Je wordt pelgrim op weg naar Gods toekomst. Het enige is: vertrouwen op God. Je gaat op weg en je wordt een vreemdeling met God. Prachtig is dat verwoord door Ad den Besten in een gedicht, dat zo begint:²

Waarom moest ik uw stem verstaan?
 Waarom, Heer moet ik tot U gaan
 zo ongewende paden?
 Waarom bracht Gij
 die onrust mij
 in 't bloed – is dat genade?

2. Ik zal je zegenen

Het tweede wat de stem zegt, is: 'Ik zal je zegenen.' Dat betekent dus niet: Ik stem in met jouw plannen en zorg dat alles lukt wat jij doet. Het betekent: volg mijn spoor en Ik zal je leven tot voltooiing brengen, Ik zal je leven tot volle ontplooiing brengen.

Dat kan betekenen dat je veel succes hebt, een geslaagd leven volgens de maatstaven van de cultuur waarin je leeft. Dat is eigenlijk wat God aan Abram belooft: land, veel nakomelingen en veel aanzien. Dat is wat iemand in het oude Midden-Oosten ziet als een geslaagd, succesvol leven.

De levensgeschiedenis van Abram laat echter zien dat lang niet alles vanzelf ging en dat het beloofde succes lang uitbleef en voor een deel zelfs postuum was. Wat God beloofde, bleek voor een groot deel toekomstmuziek te zijn. Abram twijfelde daardoor soms of hij Gods stem wel goed verstaan had, of het wel Gods

² Gezang 484 uit *Liedboek voor de kerken* en lied 941 uit het nieuwe *Liedboek*.

stem was. Dat zal in de komende hoofdstukken nog wel blijken.

Toch zal een levensgeschiedenis met God een gezegend leven zijn, ook al zie je dat niet altijd. Het zal een goed leven zijn, zelfs als je leven misschien niet succesvol is volgens de maatstaven van onze cultuur. Het is een leven gekleurd door de liefde van God. Het is een leven dat compleet zal zijn. Ondanks alles.

Gods zegen is dat je levensgeschiedenis compleet is met een begin en een eind. Aan het begin van je levensgeschiedenis staat God, Hij heeft je gemaakt en zijn stem heeft je geroepen. Aan het eind van je leven staat God ook. Daar staat Hij met zijn toekomst, de toekomst van zijn koninkrijk. Dat geeft je leven perspectief en hoop.

Gods zegen is ook dat Hij tussen begin en eind met je meegaat. Hij laat je bij tijd en wijle zien dat zijn koninkrijk niet alleen maar toekomstmuziek is, maar dat daar tastbare tekenen van zijn te zien in je eigen leven en de wereld om je heen. Tekenen van Gods goedheid. Daarom is Gods weg gaan ook een vrolijke zaak. Je kunt een vrolijke vreemdeling zijn, een hoopvolle pelgrim.

3. Je zult een bron van zegen zijn

Het derde wat God zegt, is: 'Je zult een bron van zegen zijn.' Daar kun je Gods stem namelijk altijd aan herkennen: de weg die Hij je wijst, zal altijd een weg zijn die ten goede komt aan anderen. Een weg waarin je het goede zoekt voor anderen. Gods stem kan geen stem zijn die je een weg wijst waarmee je jezelf ontplooit ten koste van anderen. Geen weg van welvaart die je bereikt over de rug van anderen.

Gods stem wijst je een weg waarbij je zelf tot zegen bent. Je bent geroepen om zijn koninkrijk handen en voeten te geven, zodat je iemand bent door wie God anderen tekenen kan laten zien van het goede van zijn toekomst.

Dat kun je heel abstract opvatten, maar het gaat gewoon om mensen die je pad kruisen, op je werk, in de flat waar je woont, in je vriendenkring. Het gaat om een hand op een schouder, een goed woord, om boodschappen meenemen voor die man om